

Lo Somaten

DIARI REGIONALISTA Y D' AVISOS Y NOTICIAS.

Any XIV

Reus Dimecres 29 de Novembre de 1899

Núm. 3.427

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d' aquest diari y en las principals librerías d' aquesta ciutat y de fora.
En Barcelona, litografía Mallofré, carrer Junquera, 6.
No s' retornan los originals encara que no s' publicuin.

Administració y Redacció

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ, (PORXOS)

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus, un mes, 100. Provincias, trimestre, 3.00. Extranjer y Ultramar, 4.00. Anúncis, a preus convencionalis.

Farmacia Serra

12 ANYS

XAROP SERRA

es lo millor remey para combatre per crónica y rebelde que sia tota classe de tos.

TOS

La que paga més contribució de la provincia.

AGRICULTORS ALERTA

Visiteu lo magatzem de guanos de A RIUDOMS

Massó y Ferrando

Guano classe superior.—Id. de peix.—Cascos d' arengada para adops. de las hortallissas.

Magatzem a Riudoms y a Reus Vilá, núm. 3.

VINYAS AMERICANAS

MARCIAL OMBRÁS

PROPIETARI AGRICULTOR

FIGUERAS (Girona)

150.000 peus de 5 á 10 anys que produheixen anyalment: **DEU MILIONS D' ESTACAS** *** ** DOS MILIONS DE BARBATS

No compreu res sens visitar los meus criaderos que son los mes antics é importants d' Epanya.

PREUS REDUHITS

Licor de fibrina y carn líquida RICHARD

Lo millor tónich-reconstituent conegut, indicadíssim contra 'l raquitisme, escrófula, tuberculosi, convalecencias y en totas las malalties caracterissadas per lo sello de la debilitat y que requereixen un bon aliment sens embargar l' estómach. Se ven en totas las farmacias.

Secció doctrinal

La catalanisació dels catalans

Es un fet que cada dia se posa de manifest en progressió ascendent la catalanisació dels catalans. Tot lo que á això conduheixi, es lloable; tots los resultats que per aquest camí s' obtinguin, son victorias que va guanyant la causa catalana; valdament no surti triomfant l' objectiu que en un determinet moment se persegueixi.

La consecució del fi, de vegadas es lo de menos; sa importancia desapareix davant de la que té l' estat d' opinió que s' ha creat, los ressorts que s' han descobert, los coneixements que s' han adquirit, la tria d' elements bons y dolents que hi ha hagut ocasió de ferse, al posar en practica 'ls medis conduhents al fi que s' perseguia.

Perque 'ls problemas socials no s' consolen ab la mateixa exactitut, dintre 'ls mateixos termes fatals, ab que se soluciona un problema de matemáticas. La suma d' elements heterogenis que 'ls componen y que 'ls originan, no sol permetre que donguin un resultat absolutament previst ni que ab ells s' arribi á solucions exactas; no son lo tres y dos fan cinch de l' aritmética.

Fentse cárrech de cada una de las parts components de la societat en que s' presenta 'l problema, analisant la seva distinta manera de ser en las diferents etapas de la evolució social que s' verifica, es com s' arriba á més encertadas conclusions respecte al retrocés ó á las ventatjas que s' hagin experimentat.

Per això en aquets casos, son de bon admetre las «victorias morals». Lo fet que s' perseguia podrá ó no haverse satisfet; podrá una de las parts, superficialment, considerat, haverse quedat esols ab la rahó,

pero això que hi fa, si aquesta part, composta de variats elements socials, los ha vist tots annats logrant que s' esborressin antigas diferencias davant d' un ideal que ha passat á ser comú de tota la colectivitat posada en acció.

La «victoria moral», recurs á que sol acudir lo venent para aconsolar-se en la derrota, no es un recurs de consolació convencional para una societat suava, munda, distreta y dividida, y ara fent sentir sa ven vibrante en un mateix tó. Lo fet simple de no conseguir á la primera embestida, lo fi que s' perseguia, es poca cosa comparantho ab lo sanitos regirament social operat; això passa á ser lo principal, para convertir-se en una accidentalitat l' objectiu originador del moviment.

Catalunya se va catalanisant depressa, molt depressa. De resultas de cap moviment que en ella s' inicia, va endarrera lo veritable esperit de la terra. No hi pot anar endarrera, perque si de vegadas accidents de la marxa empresa, poden deturar á elements socials inclinats per naturalesa ó per circumstancias especials á la inacció per lo que s' refereixi á interessos generals, una forsa misteriosa de dintre y forsas externas, empenyen a la societat catalana cap á son destí definitiu. Que es ser de debó catalana y manifestarse com tal en tots los actes de la seva vida. Més aviat s' hi manifestará, sense que res ho pugui deturar, com més catalans se sentim los seus factors y per això devém benehir las circumstancias que ja positivament, ja d' una manera negativa, promoguin lo reviscolament del esperit de Catalunya. Que 'l moviment es vida y quan un poble se disposa a viure plenament, adversitats y glorias van á la una á engroixir la forsa del seu ideal.

J. MASPONS y CAMARASA

(De «La Veu de Catalunya».)

Lo problema catalá

UNA OPINIÓ AUTORISADA

Ab gust reproduhim avuy las declaracions que 'l marqués de Mariano, sollicitat per un redactor de «El Resumen», ha fet sobre 'l problema catalá y de quines ja ens ne varem ocupar en una gazetilla fa alguns dias.

Diuen aixís:

La arribada á Madrid de nostre ilustre amic lo senador del regne, senyor marqués de Mariano, en los moments en que aqueixa gran actualitat nacional que ha donat en anomenarse problema de Catalunya ha arribat á son més fort periodo d' interés, no podia passar inadvertida para nosaltres.

Varem anar, donchs, á visitar-lo ab ánim d' escoltar la seva opinió aprop d' aquell problema de la seva terra y de trasmetrela á nostres lectors segurs de que lo que opini 'l jefe del partit lliberal de Tarragona ha de ser important element de judici para 'l públich.

Fa algun temps nos honrá també 'l marqués de Mariano ab sas opinions aprop del pavorós problema de Cuba; y 'ls lectors de «El Resumen» recordarán segurament que aquellas paraulas per nosaltres transcritas foren, per son ecert, verdaderas profecias.

Si no hi hagués més que aqueixa rahó, ella sola nos impulsaria á publicar avuy las apreciaciones que del problema catalá fa 'l marqués de Mariano, á qui doném las gracias per la bondadosa acullida que ha dispensat á nostres desitjes d' informació.

Parlant del catalanisme opina nostre interlocutor que á la capital de sa provincia, Tarragona, no té aqueix moviment d' opinió gran importancia; pero en cambi á la important ciutat fabril de Reus hi ha un gran núcleo de catalanistas-regionalistas, en lo qual hi figura per cert l' actual alcalde de la ciutat.

Pero ni á Tarragona ni en cap part de Catalunya existeix lo separatisme prácticich perque lo que propalan alguns somniadors respecte d' independencia de la nació catalana, no té cap realitat. A ningú se li amaga que en lo vinent sigle sols las grans nacionalitats podran existir. Nació que en lo pervindre no compta ab cinquanta milions d' habitants, será de las compresas, per l' estadista inglés en lo grupo de las cridades á desapareixer. Y si Espanya para aspirar á esser de las que figuran en primer terme en lo concert europeu necessita doble població de la que té no cal esforzarse molt para demostrar que Catalunya s' venria infaliblement impossibilitada para esser nació independent. Això apart de les rahons de patriotisme que desde luego fa rebutjar als catalans semblants ideas de separació é independencia.

Lo que sí existeix á Tarragona com en tot Catalunya, y ab arrels molt fondas, es lo regionalisme.

Lo catalá s' considera, al meu judici, ab dret suficiet para tenir una personalitat propia, dintre sempre de la unitat de la patria.

Vol una autonomia administrativa que 'l lliuri de la tiranía del Poder central, odiós per sos abusos, no sols als catalans, sino á Espanya entera.

En realitat, totas aquestes manifestacions de catalanisme, regionalisme, etc. son, ans que tot, modos del desasossegue que experimenta la nació, y principalment Catalunya, que, com regió de las més ricas é

amenassa de mort a un dels mes importants rams de la producció espanyola.

De 731.077 hectàrees que comprén lo total de la superfície d'aquestes vinyas, la plaga ha invadit ja 170.935 haventse repoblat 50.581 hectàrees cep americà.

Les provincies invadidas son 26 y d'elles única ment la de Girona y Málaga han posat en práctica me dis segurs de defensa: la primera creant a sos extrems una estació empelogràfica y la segona reconstituyent ab ceps americans sa riquesa vitícola.

Segons lo mapa aludit, la superfície poblada de la vinya americana en la provincia de Málaga es de 19.193 hectàrees.

Fe set anys, l'invasió filoxèrica sols comprenia 15 provincies lo cual demostra l'extensió y desarrollo que adquireix aquesta terrible plaga en nostre país.

En la reunió que diumenge a la tarde 'ls catalanistas de la Barceloneta, s'acordá que una comissió executiva fes los treballs necessaris per la constitució de una nova entitat catalanista.

Pera formar la dita comissió resultaren elegits los senyors Agustí Granada, Joaquín Figuerola y Francisco Canevas.

Segons lo senyor Martínez Domingo, futur alcalde de Barcelona, lo Govern está convenut de que la opinió general a Barcelona demana l'concert económic, haventli manifestat lo senyor Silvela, en termes sense precisió, que está disposat a donar satisfacció a lo que n' diu las aspiracions de Catalunya.

Un colega barceloní creu que a mitj del próxim mes será aixecat l'estat de guerra y suspensió de garantías en aquella provincia.

Crónica teatral

Teniam penset no parlar de las funcions que s' venen donant en lo Teatre Fortuny perque regoneixém que prou pena ha de tenir la empresa en no poguer servir bé al públich apesar de ser aquets los seus desitjs y d'haverhi gastat ben bé 'ls seus diners.

Es de tothom espigit que hi ha contractat un tenor a qui se li ha donat lo seu préstamo y al qual se tracta de fer venir governativament.

Més, un incident que va passar ans d'ahir durent l'intermedi del segon al tercer acte, entre la empresa y un que escria en un periódich, nos obliga a inaugurar la nostra tasca en aquesta secció per consignar que la rahó estava de part de la Empresa y que hem vist ab desagrado la forma en que ahir aquell periódich tracta la qüestió.

Molt nos enganyariem si cap altre de nostres apreciables companys en la premsa fessin causa comú ab lo que sols es una qüestió personal; més si així fos, si nostres companys estimessin que la seva dignitat los obliga a apoyar lo fet per qui no hem d'anomenar, consti també ben bé que Lo SOMATENT seguiria a la majoria.

Sap precisament lo senyor Marín, inspirador del diari y l' senyor Subgrañes director del mateix periódich, que quan ho eran abds del *Diario de Reus*, al passarli una cosa semblant al primer, disposats estavan si no s'hagués arreglat, a no acudir més al Teatre Fortuny.

Dit aixó, nosaltres rebutjém lo penúltim párrafo del primer suelto de Crónica que com a anónim los únics responsables poden ser l'inspirador propietari ó l'director, perque sempre nos hem considerat ab la suficient llibertat d'acció pera jutjar baix lo nostre criteri als artistes, obras y a la empresa, y sí, si tan sols ovíessim que 'ls passes que se 'ns dona es por la cuenta y' razon que tiene a la empresa, may los hauriam acceptat, que per aixó ens agrada 'l treballar pera tenir quartos ab que cercar las nostras diversions.

Es una infamia suposer que per unas entradas que no més ens donan feyna, hem de vendre a la publicació y 'ns hem de vendre a nosaltres mateixos.

Per lo tant, si una mica de dignitat hi quede en la *Crónica Reusense*, nosaltres esperém que sabrà retirar l'insult que 'ns fa a tota la premsa local, encar que acostumats com estém de poch temps a aquesta part que s'insulti a tort y a dret a regidors y a premsa y's provoqui sense tó ni só a personas que creyém te tothom per gent de bé res més que pera fer alardes d'una valentia mentida y per donarse la seva importancia.

X. X. y X.

Secció oficial

Registre civil
del dia 27 de Novembre de 1899

Cap. Naixements
Cap. Matrimonis
Cap. Defuncions

Tecla Escardó Alegret, 64 anys, Camí de Valls, 22.—Dolors Alberich Sardá, 54 anys, Rasetà de Suqué, 27.

Secció religiosa

Sant d'avuy.—Sant Saturní.
Sant de demà.—Sant Andreu.

Remitit

Senyor Director de Lo SOMATENT.

Molt senyor meu y de ma consideració: En la edició de la «Crónica Reusense» corresponent a aquesta nit, lleigeixo un suelto, lo primer de la secció «Local y General», en lo que se m'atribuix, com a empresari del «Fortuny» la falsa idea de que 'ls passes que s'otorgan a la premsa ho son a condició de que s' prodiguin bombos inmerescuts.

No necessita certament un «mentís» tal afirmació perque 'l sentit comú ja li dona molt fort y molt categòric; pero de tots modos, pera que 'l meu silenci no pogués interpretarse equivocadament, me convé fer ben públich, que jamay la Empresa que corre a mon càrrech ha cregut que 'l concedir los passes a la premsa signifiqui més que un acte de deferencia, que, com a tal, no mereix qui no es digne de que li sia otorgada.

Aquí podria donar te me a la contestació motivada per lo referit suelto; més, com en lo propi número de la «Crónica Reusense» apareix un article que suscriu un tal *El ex-19 de la 4.*, cual senyor afirma s'atreve a tirarme a la cara lo passe recullit, consti que no arribá a tal punt son procedir, donchs fins ara, sense que sia volguer conquistar plassa de valent, ja que tinch mos quefers publicament coneguts, consti que fins a ma cara, no s'arriba tan facilment, com suposa ab la ploma lo referit senyer. No dich que no s'hi pugui arribar, pero no sería sense deixar de cobrar algo, quan menos, la propina.

Dispensi lo públich aquest *desahogo* y vosté també senyor Director, repetintme sen atent amic y s. s.

Q. B. S. M.

R. RIUS GIL.

Reus 28 Novembre 1899.

Anuncis particulars

TALONARIS

PERA LA RIFA DE NADAL
Se venen en aquesta impremta numerats y sense numerats.

PASTILLAS FONT

Cloro-Boro-Sodicas a la Cocaína y al Mentol

Son lo millor remey en las laringitis catarrals en general, amigdalitis y faringo-laringitis, tant exudativas com ulcerosa y granulosa; tos faríngea, ronquera, aфония y en general en las inflamaciones de la gola, etc.

Diposit general. Farmacia de A. SERRA.—REUS.

De venta en todas las bonas farmaclas y principals droguerías.

¡AGRICULTORS!

No us deixeu enganyar ab cabories; lo barato sempre resulta car, y 'l que os vengui GUANO bo y molt barato, pensen que aixó no pot ser.

Per aixó cridem decididament la vostra atenció, puig ab anuncis pomposos y oferintvos barato us enganyan.

Per fer GUANO se 'n ha de ser molt coneixedor, y d' aixó n' hi han poch.

La millor garantia del GUANO marca «Águila» es elaborat a Moncada, y 'ls treballadors que 'l fan son tan agricultors com vosaltres; ells podran dirvos si s' hi fa cap barreja que no sigui de lley; y las materias que s' emplean se gastan tal com venen del extranger.

Ab aixó, molta prevenció; y si voleu informárvos, podeu dirigirvos a n' els mateixos que 'l fan y ademés als representants de la casa, que us daran preys y condicions.

¡Lo barato es car!!

Diposit a Reus: Tomás Piñol, Plassa de la Constitució, Droguería, (Casa Coder)

PERA LLOGAR

BOTIGA Y PIS ab agua y gas y grans cups pera oli en lo carrer de Llovera número 18.

Donará rahó don Esteve Rosselló, fuster. Arrabal alt de Jesús, núm. 24.

LLET PURA DE VACA

VACAS SUSSAS

Hort de Pau Abelló

Se ven al carrer primer del Roser núm. 4.

Telégramas

Madrid 28.

Interrogat avuy lo senyor Silvela aprop del fonament de las noticias de la concessió del concert económic a Catalunya, contestá que aixó s' tractará en la discussió del articulat dels pressupostos.

S' intentá que fos lo president del Consell un poch més explicit; pero 'l Sr. Silvela no cregué convenient afegir més a lo que havia manifestat.

—Las seccions del Congrés s' han reunit pera nombrar, entre otras de menos importancia, la comissió que ha d' entendre en lo projecte de incompatibilitats.

La lluyta ha sigut renyidissima, havent sigut derrotats los candidats ministerials en las seccions tercera y quarta.

—Se considera resolt a Valencia lo conflicte dels gremis.

Lo president de la junta d' aquestos ha participat al Delegat d' Hisenda que 'ls gremis pagarán si se 'ls hi perdonan los recárrechs.

Lo gobernador ha parlat ab lo Delegat en favor de la concordia.

—S' han administrat los Sants Sagraments al contralmirall Bermejo.

París 28.

Londres.—No s' ha confirmat oficialment la noticia relativa a un combat a Homeyneskoop.

—Telegrafian al «Daily-Mail» desde Berlin, que circula com molt acreditat lo rumor de que 'ls boers feren presoner al nové regiment de llancers després de la batalla de Grosplan.

—Las forsas transvaalenses se retiran rápidamente de Estcourt (Natal), havent tallat lo pont de Fiere y atrinxerantse entre Estcourt y Pietermaritzburg.

—No s' han rebut encare noticias del topament sostingut entre las forsas transvaalenses, al mande del general Joubert, y las inglesas.

Imp. de C. Ferrando.—Plassa de la Constitució.

